

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2026/2027-4)

ULUSLARARASI KIZ ÇOCUKLARI GÜNÜ 11 EKİM 2026

Birleşmiş Milletler'in güncel nüfus tahminlerine göre dünyada 18 yaş altı 2,5 milyar çocuğun yaklaşık 1,2 milyarını kız çocukları oluşturmaktadır¹. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre 2025 yılı sonu itibarıyla Türkiye'de yaklaşık 21,4 milyon olan çocuk nüfusun %48,7'sini kız çocukları oluşturmaktadır².

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, kız çocuklarının haklarına ve karşılaştıkları zorluklara dikkat çekmek amacıyla 19 Aralık 2011 tarihinde 11 Ekim'i "Uluslararası Kız Çocukları Günü" ilan etmiştir ve her yıl güncel bir temayı gündeme getirmektedir.³ 2026 teması "Çocuk yaşta evliliklere son verin ve kız çocuklarının haklarına yatırım yapın" (End child marriage and invest in girls' rights) olarak belirlenmiştir⁴.

Küresel düzeyde kız çocuklarının sorunları nelerdir?

➤ Çocuk Yaşta Evlilik

UNICEF'in 2026 tahminlerine göre dünyada her beş kızdan biri 18 yaşından önce evlenmektedir. Bugün hayatta olan yaklaşık 650 milyon kadın ve kız çocuğu ise geçmişte çocuk yaşta evlendirilmiştir⁴. 2023 itibarıyla en az 146 ülke bir tür onayla 18 yaşından önce evliliğe izin vermekte olup bunların 27'sinde yasal alt yaş sınırı 15'in de altındadır⁵. 50'den fazla ülkede asgari evlenme yaşı kız çocukları için erkek çocuklarından daha düşüktür. Çocuk yaşta evlilik, eğitimin yarıda kalması, erken yaşta gebelik, eş şiddeti, depresyon ve yaşam boyu düşük gelirle ilişkilidir⁶. Ortaöğretimde eğitime devam edebilen kız çocuklarının erken evlenme olasılığı ise belirgin biçimde daha düşüktür⁵. Çocuk yaşta evlilik konusunda en büyük ilerleme Güney Asya'da kaydedilirken, Latin Amerika ve Karayipler'de son 25 yılda hiçbir ilerleme gözlemlenememiştir⁷. Çocuk yaşta evlilikteki gerilemenin çoğu en zengin hanelerde yaşanmıştır ve önlenen vakalarda en zengin hanelerdeki kız çocuklarının payı, en yoksul hanelerdekilerin üç katıdır⁸. UNICEF'in 2022-2025 Adölesan Kız Çocukları Program Stratejisi'nde de belirtildiği gibi, çocuk yaşta evliliklerde kız çocukları riskli durumları tanıyıp harekete geçebilecek biçimde güçlendirilmedikçe yasal önlemler tek başına yeterli olmamaktadır, okul ise çocuk yaşta evliliğe karşı koruyucu bir etmendir⁹.

➤ Erken Yaşta Doğum ve Anne Ölümü

15-19 yaş arasındaki anneler her yıl yaklaşık 12 milyon doğum yapmakta, bunların yaklaşık üçte biri düşük gelirli ülkelerde olmaktadır. Bu ülkelerde 15-19 yaş kız çocuklarının onda birine yakını her yıl

¹ [Internet] <https://population.un.org/wpp/downloads?folder=Standard%20Projections&group=Population> Erişim: 7.10.2026.

² [Internet] <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/58149> Erişim: 7.10.2026.

³ [Internet] <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n11/469/02/pdf/n1146902.pdf?OpenElement> Erişim: 7.10.2026.

⁴ [Internet] <https://www.unicef.org/gender-equality/international-day-girl> Erişim: 7.10.2026.

⁵ [Internet] <https://desapublications.un.org/publications/world-population-highlights-2026-youth-revised-june-2026> Erişim: 7.10.2026

⁶ [Internet] <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2023/09/legislating-and-enforcing-the-minimum-age-of-marriage> Erişim: 7.10.2026

⁷ [Internet] <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2025/03/adolescent-girls-rights-over-30-years> Erişim: 7.10.2026.

⁸ [Internet] <https://data.unicef.org/resources/is-an-end-to-child-marriage-within-reach/> Erişim: 7.10.2026.

⁹ [Internet] https://www.unicef.org/media/146091/file/Adolescent_Girls_Programme_Strategy_EN.pdf Erişim: 7.10.2026

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2026/2027-4)

anne olmaktadır. 15 yaşındaki bir kızın yaşam boyu anne ölümü riski düşük gelirli ülkelerde 66'da 1, yüksek gelirli ülkelerde 7.933'te 1'dir (2023) ve fark yaklaşık 120 kattır⁵.

➤ Şiddet Görmek

Bugün hayatta olan her beş kız çocuğu ve kadından biri (650 milyon) çocukken cinsel şiddete maruz kalmıştır¹⁰. 2023'te dünyada günde yaklaşık 140 kadın ve kız çocuğu, eşleri ya da aile üyeleri tarafından öldürülmüştür⁷.

➤ Eğitim Olanaklarından Mahrum Kalmak

UNICEF verilerine göre, dünya genelinde 120 milyondan fazla kız çocuğu hâlâ okula gidememektedir. Adölesan kızların ve genç kadınların yaklaşık %40'ı lise eğitimini tamamlayamamaktadır. Son otuz yılda okuma yazma bilmeyen adölesan kız ve genç kadın sayısı neredeyse yarı yarıya azalmış olsa da bugün yaklaşık 50 milyon adölesan kız ve genç kadın basit bir cümleyi okuyup yazamamaktadır¹¹.

➤ Menstrüel Sağlık ve Hijyen Olanaklarına Ulaşamamak

Düşük ve orta gelirli ülkelerde yapılan bir araştırmaya göre 15-19 yaş kız çocuklarının yaklaşık %18'i son menstrüel döneminde okula, işe ya da sosyal etkinliklere katılamamıştır. Okulların yalnızca %39'unda menstrüel sağlık eğitimi verilmektedir. 10-19 yaş kız çocuklarının dörtte biri (156 milyon) evde su ve sabunla el yıkama olanağından yoksundur⁷.

Türkiye'de kız çocuklarının sorunları nelerdir?

2025 yılında 16-17 yaş grubunda 8.068 kız çocuğu ve 574 erkek çocuğu resmî olarak evlendirilmiştir. Evlenen kız çocuğu sayısı 2020'de 13.035 iken beş yılda %38 azalmış, kız çocuklarının resmî evlenmelerinin toplam resmî evlenmeler içindeki payı da 2002'deki %7,3'ten 2025'te %1,5'e gerilemiştir. Ancak bu evlilikler ülke geneline eşit dağılmamakta olup evlenen kız çocuklarının %28,6'sı Güneydoğu Anadolu'dadır¹². Ülkede adölesan doğurganlık hızı da 2018'de binde 19 iken 2025'te binde 9'a düşmüştür¹³.

Ortaöğretimde kız çocuklarının net okullaşma oranı 2022-2023 öğretim yılında %91,6 iken 2024-2025 öğretim yılında %83,3'e gerilemiştir¹². 2024 yılında 15-19 yaş grubunda ne eğitimde ne istihdamda olanların oranı genç kadınlarda %21,1, genç erkeklerde %13,9'dur¹⁴.

2025'te güvenlik birimlerine mağdur olarak getirilen kız çocuğu sayısı 112.023'tür. Aynı yıl güvenlik birimlerine yansıyan olaylarda cinsel suç mağduru olan 23.123 çocuğun 19.689'u kız çocuğudur¹³.

Toplumsal cinsiyet rolleri ev içi iş bölümüne de yansımaktadır. 2022 verilerine göre 5-17 yaş grubundaki kız çocukların %36,2'si bulaşık yıkamakta veya ev temizliği yapmaktayken, erkek çocuklarda bu değer %10,6'dır. Benzer biçimde kız çocukların %24,9'u, erkek çocukların ise %10,2'si yemek pişirmekte, kız çocukların %17,7'si, erkek çocukların ise %8,7'si çocuk bakımıyla ilgilenmektedir¹³.

¹⁰ [Internet] <https://data.unicef.org/topic/child-protection/violence/sexual-violence/?utm> Erişim: 7.10.2026

¹¹ [Internet] <https://www.unicef.org/press-releases/fast-facts-30-years-uneven-progress-adolescent-girls> Erişim: 7.10.2026.

¹² [Internet] <https://biruni.tuik.gov.tr/yayin/views/visitorPages/index.zul> (İstatistiklerle Çocuk 2025) Erişim: 7.10.2026.

¹³ [Internet] <https://biruni.tuik.gov.tr/yayin/views/visitorPages/index.zul> (Türkiye'deki Çocuklar 2025: İstatistiklere Bakış) Erişim: 7.10.2026.

¹⁴ [Internet] <https://biruni.tuik.gov.tr/yayin/views/visitorPages/index.zul> (Çocuklarla İlgili Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Göstergeleri) Erişim: 7.10.2026.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2026/2027-4)

Kız çocukları için neler yapılabilir?⁶

UNICEF, BM Kadın Birimi (UN Women) ve Plan International'ın Mart 2025'te yayımladığı *Girl Goals: What has changed for girls? Adolescent girls' rights over 30 years* raporunda şu önerilere yer verilmiştir:

- Kız çocuklarının görüşleri politika yapım süreçlerinde dikkate alınmalı, savunuculukları desteklenmelidir.
- Kız çocuklarına özel açık hedefler belirlenmeli, bilhassa 10-14 yaş grubuna ve dezavantajlı kız çocuklarına ilişkin veri eksiklikleri giderilmelidir.
- Yoksullukla ve zararlı toplumsal cinsiyet normlarıyla birlikte mücadele edilmeli, bu süreçte erkekler ve erkek çocuklarla da çalışılmalıdır.
- Kaynaklar açığın en büyük olduğu alanlara yönlendirilmeli, mevcut sağlık ve eğitim hizmetleri kız çocuklarının gereksinimlerine göre uyarlanmalıdır.

Çocuk yaşta evliliklerin önlenmesi için neler yapılabilir?¹⁵

Birleşmiş Milletler Kadın Birimi'nin 2023'te yayımladığı ve 2010-2021 arasında asgari evlenme yaşını yükseltmeye çalışan 43 ülkenin deneyimini karşılaştıran raporda, çocuk yaşta evliliklerin önlenmesi için şu öneriler sunulmuştur:

- **Yasal düzenleme:** Asgari evlenme yaşı kız ve erkek çocuklar için istisnasız 18 olmalıdır. Düzenlemelerde Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) standartları esas alınmalıdır.
- **Uygulama:** Yasanın toplumsal değişim yaratabilmesi için hâkimler, savcılar, kolluk kuvvetleri ve sosyal hizmet çalışanları, yasayı toplumsal cinsiyete duyarlı ve çocuk odaklı biçimde uygulamak üzere eğitilmelidir.
- **Araştırma ve izleme:** Çocuk yaşta evliliğin nedenleri ve en çok etkilenen gruplar araştırılmalı, 18 yaşından önce evlenenlerin sıklığı yaş, gelir düzeyi ve yeti yitimi gibi etmenlere göre ayrıştırılarak düzenli izlenmelidir.
- **Toplumun bilgilendirilmesi:** Birçok ülkede toplum çocuk yaşta evliliğin boyutunun ve yaşam boyu süren zararlarının farkında değildir. Bu nedenle toplumsal normları değiştirmeyi hedefleyen bilgilendirme kampanyaları yürütülmelidir.
- **Önderlerin katılımı:** Milletvekilleri, toplum ve din önderleri, öğrenci temsilcileri konuya ilişkin bilgilendirilmeli ve savunucu olarak sürece katılmalıdır.
- **İş birliği:** Çocuk hakları ve kadın hakları alanındaki sivil toplum kuruluşları ortak mesaj ve strateji için bir araya gelmelidir. Sosyal medya doğru bilginin yayılması için kullanılmalıdır.

"Birlikte çocuk evliliklerine son verebilir ve her kız çocuğunun kendi geleceğini seçme özgürlüğüne ve gelişme fırsatına sahip olmasını sağlayabiliriz."⁴

¹⁵ [Internet] <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2023/09/legislating-and-enforcing-the-minimum-age-of-marriage> Erişim: 7.10.2026.